

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 16. maja 1877.

Obseg: Razglas zadevajoč oglase za doli imenovane državne podpore na Kranjskem. — Kakošen je zdaj stan letošnje letine v našem cesarstvu. — Kako odpraviti bradovice po životu goveje živine. — Pneumatični sistem za izpraznovanje straniščnih jam v Gorici. (Konec.) — Kako se pri izbiranju očal ravnati ljudem, ki očal potrebujejo. — Vesela spomlad na hribih. — Deželni zbori. — Angora. (Dal.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razglas

zadevajoč oglase za doli imenovane državne podpore na Kranjskem.

Sl. ministerstvo kmetijstva je za letošnje leto družbi kmetijski Kranjski zagotovilo državno podporo za sadjerejo, za čebelarstvo, za ovčjerejo in za vodnjake.

Družba kmetijska bode to podporo tako-le razdelila:

1. Za sadjerejo bo dala 10 premij po 10 gold., in sicer v prvi vrsti takim ljudskim šolam, katere dokažejo, da je njih šolski vrt s sadnim drevjem in divjaki že tako zasajen, da so drevesa pripravna za šolski poduk; ta podpora se mora porabiti za dobro ohranjenje drevesnice; — to podporo pa v drugi vrsti morejo dobiti tudi taki sadjerejci, ki so v preteklih 5 letih največ cepljenih dreves zasadili. — Prošnje za to podporo morajo za šolske vrte vložiti krajni šolski sveti, sicer pa vrtni posestniki sami. Prošnje obeh morajo pa potrditi farna duhovščina in pa predstojniki dotičnih kmetijskih podružnic.

2. Za čebelarstvo bo kmetijska družba dala 9 premij po 10 gold., in sicer takim čebelorejcem, kateri čebelarijo z novimi panjovi s premakljivimi satniki in ki najmanj 10 takih panjev čez zimo obdržijo. — Prošnje za to podporo morajo potrditi farna duhovščina in pa predstojnik dotične podružnice.

3. Iz državne podpore za ovčjerejo dobijo tisti gospodarji ovna in ovco brezplačno, ki dokažejo, da že redijo več ovac in da je njihov kraj za ovčjerejo res pripraven. Tudi ti morajo to spričati s potrdilom farne duhovščine in pa predstojnika dotične kmetijske podružnice.

Prošnje za vse te tri podpore se morajo podpisnemu odboru vložiti do 15. julija (mal. srpana) t. l.

4. Dalje je sl. ministerstvo kmetijstva občinam v pripomoč za napravo vodnjakov (kalí) v takih krajih, kateri pomanjkanja vode trpé, družbi kmetijski za razdelitev v letošnjem letu obljubilo 1200 gold. državne podpore.

Vsled tega se tedaj pozivljajo občine (soseske), katere nimajo zdrave vode in podpore za napravo kalí potrebujejo, svoje prošnje, katere morajo potrjene biti po farni duhovščini in predstojniku dotične

kmetijske podružnice, vložiti podpisnemu glav-nemu odboru c. kr. družbe kmetijske že do 1. julija (mal. srpana) t. l.

V teh prošnjah morajo: 1) natanko dokazati potrebo vode za živino in morebiti tudi za ljudi in zato vse razmere, katere zadevajo v tem oziru njihov kraj, na drobno popisati, — 2) popisati natanko, kje, kako in v koliki velikosti mislijo napraviti vodnjak po umnem načrtu tako, da bode stanovitno vstrezal namenu; — 3) morajo proračun stroškov, ki jih bo naprava vodnjaka prizadela, na drobno v številkah razložen le-sem predložiti; v tem proračunu pa ne sme zapopadena biti tlaka delavcev in pa vožnja.

Občine, ki so že katerikrat take podpore prosile, pa je ne dobile, smejo zdaj zopet za njo prositi po predpisih gori naznanjenih.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske v Ljubljani 10. maja 1877.

Karol baron Wurzbach,
predsednik.

Dr. Jan. Bleiweis,
tajnik.

Kakošen je zdaj stan letošnje letine v našem cesarstvu.

Dunajsko ministerstvo kmetijstva je po izvedbah iz različnih dežel razglasilo poročilo, iz katerega je razvidno, da do aprila meseca je polje in vse drugo skoro povsod obetalo prav veselo letino; mraz in sneg u nega meseca pa sta sem ter tje precejšnjo škodo naredila, vendar ne tako silne, kakor se je bilo bati. Ministersko poročilo, razglašeno koncem aprila, glasi se tako-le:

Pšenico, izvzemši nekatere kraje Šlezije, Galicije in Ogerske, hvalijo povsod, čeravno jej je sem ter tje mraz osine nekoliko osmodil. Tudi rž je večidel le malo trpela. Jaro žito je tako malo oškodovano, da se pri ugodnem vremenu utegne do dobrega popraviti. Detelje stojé večidel prav lepo, vzlasti v planinskih deželah (Tirolskem, Štajarskem, Koroškem, Kranjskem) in na Ogerskem; tudi seno žeti obetajo obilo košnjo. Vino je v doljni Avstriji nekoliko škode trpelo; na Moravskem je pa trta zeló otrpnila; na Štajarskem je skoro vse mladje zarujevalo, vendar se utegne trta še dobro popraviti tam, kjer je mraz popovje le malo osmodil; na Kranjskem je v nekaterih krajih trta hudo

trpela, v nekaterih pa le malo; v južnem Tirolu in Dalmaciji ni skoro nič škode zapaziti in posebno v Dalmaciji se nadejajo obilega vina; na Goriškem v obče trta lepo kaže, v nekaterih krajih vendar se kaže bolezen (plesnina) in nogradom blizo gorá je mraz nekoliko škodoval; na Ogerskem večidel pričakujejo dobre vinske letine. Sadje večidel še ni cvélo, ko je bil aprilski mraz, ki je češnje, razen v Dalmaciji in južnem Tirolu, večidel posmodil; pri Gorici in v mnogih goratih krajih Ogerskega so češplje (slive) zeló trpele. Orehov ne bo skoro nikjer nič. V Dalmaciji je mraz že sušca meseca popolnem pokončal mandeljne, ki so ondi poglavitni pridelek. Oljka slabo kaže, a ne zato, da bi jo bil mraz pokončal, ampak zato, ker so lani pridelali posebno veliko olja. Na Primorskem je m u r v a hudo trpela, v južnem Tirolu in Dalmaciji pa nič; zato se v teh dveh deželah svilni črviči veselo razvijajo, na Primorskem pa je njihov stan žalostnejši.

Tako stojimo zdaj. Kaj nam prinese prihodnje poletje, to vé sam On, ki svetu „veliko pratiko piše“.

Zivinozdravilske stvari.

Kako odpraviti bradovice po životu goveje živine.

Gospodar J. D. iz Zaspega na Gorenškem prosi „Novice“ za svét, kako bi odpravil zeló velike bradovice, ki jih njegova krava ima že dolgo časa po životu. Ker se ta bolezen pogostoma nahaja, odgovorimo na to vprašanje očitno v našem listu, da zvedó to pomoč tudi drugi.

Bradovice se včasi le sém ter tjè nahajajo na tem ali unem mestu života, rade so tudi na vimenu; včasi jih je pa vse polno po životu nasutih. Tudi njih podoba je zeló različna: včasi so majhne in visijo kakor na receljnu, včasih so velike in pri dnu široke.

Odpravljajo se tedaj za tega del tudi različno.

Če so majhne, se dadó prav lahko z nohtom izlušiti; — če so tanke kakor na receljnu viseče, se podvežejo s čveterno močno in ovoščeno nitjo (dreto), ki se pri dnu bradovice zadrigne; če je bradovica tako močno spodvezana bila, otrpne v malo dneh; če ne, se iznova zadrigne, da umrje; — če se bradovice podvezati ne dadó, ker so pri dnu široke, tedaj se morajo z ostrim nožem od kože spodrezati in sicer tako, da je celó nič ne ostane, ker sicer rada iznova raste. Ko je bradovica tako čisto iz kože izpraskana ali izrezana, naj se korenina njena z majhnim okroglatim žarečim (rdeče razbeljenim) železom požge. Če pa so bradovice na takem mestu, da se ne spodrezati ne žgati ne dadó, požgó se s razjednimi zdravili, kakor je tako imenovani peklenski kamen (Höllenstein) ali pa s hudičevim oljem (Vitriolöl), katerega se pa varno le toliko na bradovico kane, da ne razjeda bližnjih delov. — Tako se dela vsak dan enkrat, da je bradovice konec. — Dobro pomaga pri majhnih bradovicah tudi tista znana ostrá rastlina, ki se mleček imenuje in povsod raste; bradovica se poprej malo izpraska, potem pa mleko mlečka na njo kane in to tudi vsak dan ponavlja.

Tako si more vsak gospodar sam pomagati.

Pneumatični sistem

za izpraznovanje straniščnih jam v Gorici.

(Konec.)

Ker je zadela nova naprava na mnogo nasprotnikov, bilo je društvo Covacig & Comp. prisiljeno, podati nekaj pojasnil in odbiti neke napade. Iz dotične knjižice naj posnamem še nekaj reči. Pletla se je nova pneumatična ustanova od leta 1874. (21. dec.) do tekočega leta. Letos še le 1. marca je municipij priobčil pravila pneumatičnega izpraznovanja smradotokov, katerih pravil določbe nekaterim bolj smrdé, nego roba, o kateri pravila govoré. Edini privilegij, ki ga je starešinstvo podelilo društvu C. & C., je ta, da mu je prepustilo 100 veder vóde na dan iz vodotoka, ki je speljan iz Stračic v Gorico, in vso robo iz vseh stranišč po javnih mestnih poslopih. — Hiš šteje Gorica (s predmestji) 900 gospojških in 300 kmečkih. Okoli 700 hiš ima že zdaj primerno narejene straniščne jame; z majhnimi stroški se dajo narediti na pokrovih luknje za sesalko; v 2 letih bodo lahko vsi pokrovi preuravnani, razen kakih 350 kmečkih hiš — dalje od mesta — kjer se tudi sè silo nič ne opravi. — Leta 1876. je došlo municipiju (vsled zapovedi od 4. julija in 14. septembra l. 1874.) 1866 napovedi zastran izpranitve stranišč. Kedor hoče namreč stranišče dati izprazniti, mora tisti dan prej oglasiti se pri magistratu in plačati 25 soldov, namenjenih za to, da pošlje magistrat svojega čuvaja, ki jamo disinficira in pazi na izvrševanje zdravstvenih pravil. Kmetje pa in hišniki — če le morejo — se teh sitnih zapovedi ne držé. Na število izpraznitev v preteklem letu (na blizo 2000) opira društvo Cov. & Comp. svojo špekulacijo. — Nasprotniki pneumatičnega sistema, ali prav za prav ne sistema samega na sebi, ampak posilnega njega vpeljanja in privilegijev — kakor trdijo — podeljenih društvu Cov. & Comp. — se spotikajo sosebno na teh-le točkah: a) da morajo hišni gospodarji prenarediti straniščne jame — oziroma — njih pokrove; b) da morajo plačevati društvu 1½ — 2 gold. za izpraznovanje jam in pošiljati potem po svojo robo v društveno napravo, po tem, ko so popred robo za lep denar naravnost kmetu prodajali. Najbolj pa se hudujejo tisti gospodarji, kateri imajo njive ali vrte blizo hiše, na katere so prej kar naravnost „lajben“ vozili, zdaj pa ga morajo še le po ovinkih iz društvene naprave nazaj domú prevažati. Sicer pa je društvo pripravljeno, takim gospodarjem materijo tudi naravnost v njihovo njivo speljati, če — magistrat v to dovoli, da se sme smrdljiva roba v mestnih vrtih in bližnjih njivah polivati. — Da bi odvrnilo društvo od sebe sum, češ, da bode res kedo zna kak dobiček imelo, ali da je „privilegirano“, — ponuja vso svojo novo napravo municipiju ali kamor koli na prodaj.

Tako je s pneumatičnim straniščnim sistemom v Gorici.

Zdravniške stvari.

Kako se pri izbiranju očal ravnati ljudém, ki očal potrebujejo.

To uči nemška knjižica, ki jo je pod naslovom „die Brille“ na svitlo dal Maksimilian Rexinger, preskušeni optik v Ljubljani. Gosp. Rexinger, pri katerem se dobijo raznovrstna očala, se pri svoji kupčiji ravná po znanstvenih načelih in zdravniških skušnjah; on natanko izprašuje vsacega, ki k njemu pride,